

nulla potest dari creatura, quæ sit causa principialis gratiæ sanctificantis.

4. Dico secundò, gratiam sanctificantem neque creari, neque concreari, sed de potentia obedientiali animæ educi.

Prima pars hujus conclusionis probatur primò ex D. Thoma h̄c qu. 113, artic. 9, ubi querit, an sit maius opus Dei, creatione mundi, quam justificatio impij? Et sub distinctione responderet, quod ex parte modi operandi est maius opus creationis, quam justificatio, cū illa sit ex nihilo, non verò ista, sed ex magnitudine rei quæ sit, maius opus est impij justificatio, quam coeli & terræ creationis: Sed haec differentia nulla esset, si gratia per creationem produceretur: Ergo juxta D. Thomam gratia sanctificantis non creaturæ.

5. Probarur secundò eadem pars ratione Cartesiani: Gratia quando definit esse, non annihilatur: Ergo neque quando producitur, creaturæ. Antecedens est certum, tum quia annihilation non intervenit de facto in operibus gratiae, ut docet S. Thomas 1. p. quæst. 104, artic. 4, tum etiam, quia gratia destruit præciū ex vi separationis ejus à subiecto: separatio autem à subiecto, non est annihilation, cū maneat subiectum. Consequentia verò probatur: Ex communi Philosophorum sententia, inceptio & desitio rei alicuius, sibi correspondent; ita ut quod incipit per generationem, definit per corruptionem, & quod definit per corruptionem, incepit per generationem; & similiter quod incipit per creationem, definit per annihilationem, & e contra: Ergo si gratia non definit per annihilationem, signum manifestum est, eam non produci per creationem.

Quod verò etiam non concreetur, facile potest ostendī: Illud dicitur concreari quod fit per eandem actionem quā subiectum creaturæ; unde intellectus & voluntas dicuntur fieri per concretionem, quia cum sint proprietates animæ rationalis, fiunt per eandem actionem per quam ipsa producitur: Sed gratia sanctificantis, cū non sit proprietas animæ, sed accidens ipsi indebitum, non fit per eandem actionem per quam anima producitur, sed per diversam: Ergo non potest dici concreari à Deo ad creationem subiecti.

6. Ex his probata manet tertia pars conclusio-
nis, si enim gratia sanctificantis nec creetur, nec concreetur, debet educi ex aliqua potentia subiecti in quo recipitur, cū inter creationem & educationem non detur medium; creari enim est fieri è nihilo, sive ex non presupposito subiecto; educi verò è contra est non fieri ex nihilo, sed ex subiecto presupposito: Atqui gratia sanctificantis non potest educi ex potentia naturali, aut violenta sui subiecti, scilicet animæ, cū non sit ei connaturalis, vel repugnans: Ergo de potentia obedientiali animæ educitur.

7. Objecies primò contra primam conclusionem: Qui causat principaliter ultimam dispositionem ad aliquam formam, ipsam quoque formam principaliter producit: v. g. qui producit principaliter calorem ut ostio, inducit etiam principaliter formam ignis: Sed homo causat principaliter actus contritionis vel charitatis, qui sunt ultimæ dispositiones ad gratiam sanctificantem: Ergo est causa principalis illius.

Respondeo agens quod ultimam dispositionem ad aliquam formam principaliter producit, ipsam quoque formam principaliter cauſare, quando illa educitur de potentia naturali subiecti: secundò vero si de potentia obedientiali ejus educatur; quia

potentia obedientialis soli Deo ita subditur, ut nullius creaturæ dominio subjici possit: gratia verò sanctificantis de potentia obedientiali animæ educitur, ut in secunda conclusione ostensum est. Potest hoc explicari exemplo generationis hominis, homo enim producens physicas ad introducendas animas rationalem dispositiones, non propterea an me rationalis est causa præcipua, quia illa è sinu materia non educitur, sed à Deo creaturæ.

8. Objecies secundò: Intellectus Beatorum concurredit principaliter & non solum instrumentaliter ad visionem beatificam, quamvis illa sit entitative supernaturalis, & participatio formalis intellectus divina, ut docuimus in tractatu de visione Dei: Ergo pariter homo potest esse causa principalis gratiæ sanctificantis, quamvis illa sit entitative supernaturalis, & participatio formalis divina naturæ.

Sed nego consequentiam & paritatem: Ratio verò discriminis est, quia licet visio beatifica sit operario supernaturalis, omnesque vires naturæ creatæ & creabilis trancendar, supponit tamen in intellectu beatotum eam eliciente, lumen gloriæ, quod est eiusdem speciei & perfectionis cum illa: gratia verò sanctificantis non potest supponere in suo subiecto aliquod principium supernaturale, sibi æquale in perfectione, a quo producatur, cū sit perfectissima forma ordinis supernaturalis, quæ se habet ut radix aliarum.

9. Objecies tertio contra secundam conclusionem: Scriptura variis in locis videtur docere quod gratia habitualis creetur: David enim Psalm. 50. petens gratiam sibi à Deo donari, ait: *Cordum crea in me Deus*. Et ad Galatas 6. Justus dicitur *nova creatura*. Item ad Ephes. 1. fideles dicuntur *creati in Christo Iesu*. Quæ loca non videntur posse explicari, nisi dicamus gratiam habitualē creari.

Respondeo cum D. Thoma h̄c quæst. 110, artic. 2, ad 3, quod gratia in Scripturis sacris dicitur creari, non quod secundum suum esse naturale & physicum producatur ex nihilo, quod importat vera creationis, sed quia infunditur à Deo nullis nostris meritis præcedentibus, quod habet quandam similitudinem creationis, & creatio moralis appellari potest.

10. Objecies quartò: Actio per quam producitur gratia sanctificantis, debet esse omnium præstantissima, cū talis qualitas in nobilitate & perfectione, quamcumque rem crearam & creabilem excedat, ut constat ex dictis capite prædicti: Sed creatio multò nobilior est educatione: Ergo gratia sanctificantis non educitur, sed creaturæ.

Respondeo actionem per quam Deus producit gratiam sanctificantem debere quidem esse præstantissimam, sed accommodatam conditioni ejus: creationem verò non esse productionem, quæ sit accommodata conditioni & naturæ gratiæ sanctificantis, sed solum educationem; nam cū illa sit accidentis, atque adeò non sit naturaliter per se subsistens, dependet in esse & fieri à suo subiecto, & consequenter ex potentia ejus, non quidem naturali, sed obedientiali, educitur, si connaturaliter producatur. Unde præstantia productionis ejus supra productiones aliarum formarum, ipsi inferiorum, per hoc sufficienter salvatur, quod nulla sit creature, in cuius virtute aetiva principaliter concurrit, vel in cuius potentia passiva naturali præcontineatur.

11. Objecies ultimo: Gratia sanctificantis quæ fuit

collata Angelis & primis parentibus, in ipso creationis momento, non potuit fieri per educationem: Ergo illa saltem fuit creata, vel concreata. Consequentia pater, nam ut supra dicebamus, inter creationem & educationem non datur medium. Antecedens verò sic ostenditur: Ut aliqua forma educatur de subiecto, requiritur ut fiat per actionem transmutativam illius: Sed gratia sanctificantis, quæ Angelis & primis parentibus, in momento creationis collata fuit, non potuit fieri per actionem transmutativam subiecti: Ergo nec ab illo educi. Major docetur communiter à nostris Thomistis in Philosophia, Minor autem videtur manifesta: Ad transmutationem enim subiecti requiritur quod illud præcedat formam prioritate temporis, vel saltem instantis, & in tali priori sub ejus privatione existat: Atqui subiectum gratiæ Angelorum & primorum parentum, non præcessit in aliquo instanti privatum hujusmodi formam, cū illam in primo creationis momento reperirent, juxta illud Augustini: *Erat Deus in Angelis, condens naturam, & largiens gratiam: Ergo talis gratia per actionem subiecti transmutativam facta non est*.

Respondeo negando Antecedens, & ad illius probationem, concedo Majorem, & nego Minorē, ad cuius probationem dico, quod licet ad actualem subiecti transmutationem requiratur quod illud præcesserit in aliquo instanti, tunc priori in quo, privatum formam quam recipit; ut tamen actio productiva formæ sit quantum est ex se transmutativa subiecti, sufficit quod sit distincta ab ea quā subiectum producitur, & non habeat inviolabilem nexus cum illa, ut docent nostri Thomistæ in physica, cū agunt de educatione formarum: actio autem quā gratia Angelis & primis parentibus collata fuit, habuit duas illas conditiones, fuit enim distincta ab ea quā Angeli & primi parentes à Deo producti sunt, & cum ea non habuit inviolabilem nexus, cū gratia sanctificantis à substantia Angelorum & primorum parentum, per modum proprietatis non dimanaverit; unde fuit producta per actionem transmutativam subiecti quamvis per accidens illud acta & de facto non transmutaverit, quia per accidentis in eodem momento quo illud conditum est, gratia producta fuit, & sic non præcessit in aliquo instanti sub privatione illius.

CAPUT XIV.

De primo effectu gratiæ habitualis, nimurum adoptione hominis in filium Dei.

Thes sunt præcipui gratiæ habitualis effectus, de quibus in hoc capite, & duobus sequentibus agendum est, nempe adoptio hominis in filium Dei, justificatio peccatoris, & meritum justi.

1. Circa primum supponendum est ut certum, & indubitate fide tenendum, Deum homines in filios adoptare: dicitur enim 1. Joan. 3. *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filij Dei non minemur, & simus*. Ad Roman. 8. *Ipsè spiritus testimoniū reddit spiritui nostro quod filij Dei sumus*. Unde Chrysologus serm. 10. *Audivimus fratres quò nos tulit divina dignatio, quò paternitas extulit nos superna: credamus nos Dei filios, respondeamus genitri, & iuvamus celo, parem similitudine referamus*,

ne perdamus vitiis quod sumus per gratiam consecutus. Et serm. 70. *Quid mirum si Christus homines, Dei consecravit in filios, quando se hominis dedi & optavit in filium? Carnis tunc naturam transfiguravit, in divinam, letatam quando humanam detulit ad naturam; tunc hominem sibi in cœlestibus presit coheredem, quando se participem reddidit terrenorum*. Similia habet Chrysostomus homil. 2. in Matthæum, ubi sic ait: *Cum audieris quia filius Dei filius sit David & Abrahe, dubitare jam desine, quod & tu, qui filius es Adæ, futurus sis filius Dei. Non enim ita se humiliasset, nisi nos esset exaltatus. Naturus est enim secundum carnem, ut tu nascerere spiritus natus est ex muliere, ut tu desineres filius esse mulieris*.

Ratio etiam suffragatur: Adoptio enim est gratitudo assumptionis personæ extraneæ ad alterius hereditatem: Sed Deus gratitudo & liberaliter creaturam rationalem assūmit seu elevat ad beatitudinem, in qua Dei hereditas consistit, & ad quam ex sua natura nullum habet jus, subindeque ad eam ut persona extranea comparatur: Ergo Deus homines adoptat in filios.

2. Solum ergo difficultas est & controversia inter Theologos, quænam sit forma quæ hominem filium Dei adoptivum constituit, seu quæ filiationem Dei adoptivam fundat: Aliqui enim existimant, divinitatem Spiritus Sancti extrinsecè nobis unitam seu assistentem esse formam quæ dat formaliter esse filium Dei adoptivum, concurrente gracia sanctificantis solum ut vinculo. Ita Lessius lib. 2. de summo bono cap. 2. Alij cum Aureolo docent, charitatem habitualem esse formam quæ talē effectum præstat. Alij demum, cum Scotio & Durando, dicunt gratiam habitualem confituisse hominem filium Dei adoptivum, id tamen non habere ratione sive entitatis & perfectionis, sed ex lege & pacto Dei, quo qualitatem illam supernaturalem, de se ad talē effectum insufficiēt & improportionatam, deputavit ac destinavit ad illum præstandum, & per talē deputationem, valorem ei sufficientem constitutum; sicut moneta, regio sigillo signata, certum valorem & estimationem habet, quam ex se non obtinebat.

§. I.

Forma constitutiva hominem filium Dei adoptivum, neque est divinitas Spiritus Sancti, nobis extrinsecè unita seu assistens, neque habitus charitatis, sed gratia habitualis, aequaliter, nulloque favore extrinsecè expectato.

3. Prima pars hujus assertionis duplice ratione suadetur. Prima est: Illa forma constituit hominem filium Dei adoptivum, qua terminat spiritualem hominis generationem: Sed divinitas Spiritus Sancti, nobis extrinsecè unita & assistens, non est forma terminans spiritualem hominis generationem, seu quā homo regeneratur in filium Dei: Ergo illa non est forma per quam homo filius Dei adoptivus constituitur. Major patet, quia de filiatione adoptiva philosophandum est sicut de naturali, proportione servata: in naturalibus autem illud quod terminat formaliter generationem, causat seu fundat filiationem naturalem. Minor vero sic ostenditur. Forma terminans spiritualem generationem est quā terminus genitus spiritualem vivit, sicut forma dans vitam formaliter termino naturalis generationis, illam formaliter terminat: Sed divinitas Spiritus Sancti nobis extrinsecè unita, seu assistens, non est principium quo vivendi

vendi spiritualiter: Ergo nec formalis terminus spiritualis generationis. Major est evidens, Minor vero ostenditur ex D.Thoma 2.2.qu.23.art.2.ad 2, ubi sic ait: *Deus est vita effictive & anima per charitatem, & corporis per animam; sed formaliter charitas est vita anima, sicut & anima corporis:* Ergo ex D.Thoma, divinitas Spiritus Sancti nobis extrinsecè unita, seu assistens, non est principium quo formale vivendi spiritualiter. Ratio etiam id suadet, nam forma que est principium formale quo vivendi, debet per identitatem, vel per physicam informationem, accipienti vitam uniri: At divinitas Spiritus Sancti nullo ex his modis nobis uniri potest, cum uterque modus unionis imperfectionem importet: Ergo nequit esse principium quo formale vivendi spiritualiter.

4. Secunda ratio sic potest proponi: Eadem est forma quā homo justificatur, & quā filius Dei adoptivus constituitur, cum iuxta Tridentinum scilicet cap. 4 nostra justificatio sit *translatio ab eo statu in quo homo nascitur filius primi Adæ, in statum gratia & adoptionis filiorum Dei:* At forma quā homo justificatur, non est purè extrinsecā, seu assistens, sed intrinsecā & inherens, ut capite sequenti ostendemus, & explesè definit idem Concilium, eadem sessione, can. 11. his verbis: *Si quis dixerit homines justificari sola imputacione iustitia Christi, exclusa gratia & charitate, quia in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur, atque illis inharet, anathema sit:* Ergo forma quā homo filius Dei adoptivus constituitur, non est purè extrinsecā, nec per consequens divinitas Spiritus Sancti nobis extrinsecè unita, seu assistens, sed forma intrinsecè unita, seu inharent, nimurum ipsa gratia habitualis, quae in anima residet, & per Spiritum Sanctum in cordibus nostris diffunditur. Unde sententia Lessij minùs videtur consona menti ac doctrina Tridentini.

5. Secunda pars assertionis, quae dicit habitum charitatis non esse formam quā filium Dei adoptivum constituit, sed gratiam habitualē, probatum eadem ratione quā præcedens: Illa forma tribuit formaliter esse filium Dei adoptivum, quae formaliter terminat spiritualem hominis generationem: At forma terminans formaliter spiritualem hominis generationem, non est habitus charitatis, sed ipsa gratia habitualis: Ergo nec illa filium Dei adoptivum constituit. Major patet ex similitudine seu analogia quae reperitur inter generationem spiritualem & naturalem. Minor vero sic ostenditur: Licet homo genitus naturali generatione, recipiat simul cum natura proprietates, tamen non terminat formaliter naturalem generationem per proprietates, sed per naturam humam, quae est radix illarum: Ergo similiter licet justus, genitus à Deo spirituali generatione, naturam supernaturalem, & illius proprietates recipiat, non terminat tamen spiritualem generationem formaliter, ratione proprietatum, sed ratione naturae ordinis supernaturalis: At gratia habitualis est in ordine supernaturali natura, charitas vero est illius proprietas, ut supra ostensum est: Ergo homo non terminat spiritualem generationem, ratione habitus charitatis, sed ratione gratiae habitualis, quae est radix illius.

Confirmatur primū: Terminus formalis generationis spiritualiter est ille quo genitus vivit spiritualiter radicaliter, seu qui est radix vite spiritualis: Sic terminus formalis generationis naturalis est ille quo genitus vivit naturaliter radicaliter, seu qui est radix vite naturalis: Sed gratia

habitualis dat vitam radicaliter in ordine spirituali seu supernaturali, non verò habitus charitatis, ut patet: Ergo gratia sanctificans, non verò charitatis habitus, est terminus formalis generationis spiritualis.

Confirmatur secundū: Terminus formalis spiritualis generationis est ille ratione cuius homo fit particeps divina natura, Deoque assimilatur, non in aliquo attributo, sed in natura divina: At homo non fit particeps formaliter natura divina, nec Deo assimilatur in natura per habitum charitatis, sed per gratiam habitualē; cū sola gratia habitualis sit participatio divina natura, sub concepta natura, habitus verò charitatis sit participatio divina voluntatis, que est illius attributum: Ergo idem quod prius.

6. Ex dictis probata manet tertia pars assertio- nis, sicut enim homo accipiens naturam generantis secundū convenientiam univocam, ex vi hu- jus acceptanceis, absque alio superaddito, constituit filius naturalis, ita ex vi acceptanceis natura divina secundū convenientiam analogam, absque indigentia alienius superadditi, constituit filius Dei adoptivus: Sed gratia habitualis, ratione intrinsecē entitatis, est participatio natura divina, secundū convenientiam analogam, subindeque illam accipiens est similis Deo analogicē in na- tura sub conceptu natura: Ergo ex vi acceptanceis illius, absque ullo favore extrinsecō, homo con- stituitur spiritualiter genitus, & filius Dei ado- pтивus.

§. II.

Solvuntur objectiones.

7. Objicies primò contra primam partem af- fissionis: Forma quā justus vivit in ordine super- naturali & divino, est quae præstat formaliter esse filium Dei adoptivum: Sed divinitas Spiritus Sancti, ut justo unita per gratiam, est forma quā vi- vit in ordine supernaturali & divino: Ergo & quae præstat formaliter esse filium Dei adoptivum. Major constat ex supra dictis, Minor vero suadetur, tum variis Scriptura testimonis, quibus Spiritus Sanctus justos vivificare dicitur: *Joan. 6. Spiritus est qui vivificat.* Ad Galat. 5. *Si spiritu vivimus, spiritu & ambulemus.* Tum quia divinitas Spiritus Sancti est vita quedam per essentiam, subindeque de se sufficiens ad omnia vivificanda. Unde D. Thomas 4. contra Gent. cap. 20. obseruat quod Spiritus Domini initio mundi dicitur ferri super aquas, non quasi ipse moveatur, sed quia primum est motionis & vita principium. Et Ecclesia in Symbolo Concilij Nicani profitetur se credere in *Spiritum Sanctum, dominum, & vivificantem.* Hinc etiam egregie obseruat Cornelius Musculus lib. 3. de divina historia, omnia spiritu vivificari: *Habent (inquit) Physici in animalibus suos spiritus: anhelitum in primis, tum corpus a illa, in corde, in hepate, in cerebro formatum, spiritus videlicet naturales, vitales & animales. Sunt & ipsi Grammaticis spiritus, quos quidem accentus dicimus, ob id quod syllabis accinant, veluti earum tenores & toni. Sane ut littera vocalis distinctionem, sic litterarum vocalium ipsi accentus, videntur esse anima quadam, quod eorum sono acuto, vel gravi, voces ipsa formentur, quasi vivant, rigeant, spirant & loquantur.* Hinc porro ad musicam deriva- tio si spirituum intentiones, & inflexiones, incli- nations, & elevationes in tonis & cantibus, spiritus sunt, quibus animata musica tantum habet, ut possit amore excitare, infundere gaudium, & timores pellere.

Respondeo,

Respondeo, concecta Majori, negando Minorē, justus enim vivit quidem spiritu Dei, & ejus divinitate, ut causa efficiente, & movente ad actus vitales ordinis supernaturalis, non verò ut formā & principio radicali vita supernaturalis; quia, ut supra dicebamus, forma quae est principium quo radicale vivendi, debet per identitatem, aut per physicam informationem, accipienti vitam uniri, quorum neutrum Spiritui Sancto com- petere potest, cū uterque modus unionis imper- fectionem importet. Et in hoc sensu intelligenda sunt prædicta Scriptura testimonia, quibus asseri- tur, Spiritum Sanctum justos vivificare, vel justos vivere spiritu Sancto; hæc enim in sensu causalī non formalī accipienda sunt, ut docet D. Thomas 2.2.qu.23.art.2, ad 2, explicans verba illa Deuteronom. 30. *Ipsæ est vita tua, ait enim quod Deus est vi- ta effictive, sed formaliter charitas est vita anima, sicut anima corporis.*

8. Objicies secundū: Filius constituitur per communicationem ejusdem natura quae est in pa- tre: Sed justi non possunt constitui filii Dei adoptivi per communicationem ejusdem specie natura- ra quae est in Deo, cū natura divina sit immulti- plicabilis numero: Ergo constituantur filii Dei adoptivi, per communicationem ejusdem numero natura, subindeque per ipsam divinitatem, eis uni- tam per gratiam.

Respondeo ad filiationem naturalem requiri communicationem natura secundū convenientiam specificam, sed ad filiationem adoptivam sufficere communicationem natura secundū convenientiam analogam: & hanc convenire gratia sanctificans, cū enim illa sit natura divina formalis participatio, debet cum illa saltē analogicē convenire, ut constat ex dictis cap. 1. §. 3.

9. Objicies tertio contra secundam partem af- fissionis illud 1. Joan. 3. *Videte qualem charita- tem dedit nobis Pater, ut filij Dei nominemur, & fu- mus, quo significari videtur, charitatem esse for- mā, quā filij Dei constituiuntur.* Sed facile responde- tur, aliqua quae sunt effectus gratia sanctificantis, attributi etiam charitati, ratione mutuae connexio- nis quam habent inter se, sicut filiationem Dei adoptivam attribui charitati concomitante & secundari, quia in illa est proprietas, quae à gratia dimanat, & inseparabiliter ipsi conjugitur.

10. Objicies quartò contra tertiam partem af- fissionis: Ut gratia habitualis habeat jus ad vitam æternam, ut incedemus seu coronam, exiguit pa- etum vel promissio Dei, sive ordinatio ejus extrin- secā, ut docent Theologoi in Tractatu de merito: Ergo pariter ut illa habeat jus ad vitam æternam, ut hereditatem, requiritur paustum & ordinatio gratia habitualis superaddita, subindeque illa, se- cluso omni favore extrinsecō, non potest filiationem Dei adoptivam causare, cum ad illam requi- ratur jus ad hereditatem Dei, quae est vita æterna.

Respondeo primò, antecedens negari à pluribus Theologis existimantibus ordinacionem Dei extrinsecā, in pausto vel promissione consisten- tem, non esse necessariam ad completam rationem meriti, sed sufficiē ordinacionem Dei intrinsecā, que includitur in voluntate dandi gratiam ut principium merendi.

Respondeo secundò, dato Antecedenti, negando consequentiam & paritatem. Ratio autem dis- crimini est, quia jus meritorum quod in operibus servitutis habere, dicuntur, ut patet ad Galat. 4. & ad Rom. 8. & alibi sèpè; item illis non patet aditus ad hereditatem coelestem, sicut iustis no- va legi. Quare tres gradus filiationis adoptiva- distingui

dum verò & tertium nequeunt in pura creatura, absque pacto Dei, operum dignitati superaddi- to, subsistere; quia cū opera iustorum sint Deo varijs titulis debita, ex vi propria, & intra- fisco valore, non possunt Deum ex stricta iustitia obligare ad illa remuneranda: jus autem funda- tum in gratia sanctificante respectu gloria ut hereditatis, cū non sit meritorum, sed solius connaturalitatis, ipsi competit absque interventu promissionis, vel ordinationis divinae; sicut Deus jure connaturalitatis tenetur Angelo infundere species, illius creatione supposita, concurrere ad motum cœli, supposita illius existentiā; & efflu- xum seu resultantiā passionum non impedi- re, supposito quod naturas producat.

§. III.

Tria corollaria notata diga.

11. Ex dictis colligitur primò, adoptare crea- turam rationalem in filium, non esse proprium ali- cui ex personis divinis, sed commune toti Trini- tati, ut docet D.Thomas 3, p. qu. 23. art. 2. Nam Deus adoptat creaturam rationalem in filium, quatenus infundit gratiam spiritualiter generati- van: Sed actio infusiva gratiae, cū sit operatio libera, & ad extra, est communis toti Trinitati: Ergo & adoptio creaturæ rationalis:

Observat tamen idem S. Doctor ibidem in resp: ad. 3. quod quia filiatio adoptiva est quædam similitudo filiationis naturalis, per appropriati- onem Filiorum exemplari tribuitur; & quia in huma- ni filiorum patris est adoptare, divina adoptio Patri æterno ut authori appropriatur, item quia eadem adoptio fit per gratiam, quae est opus amoris divini, appropriative tribuitur Spiritui Sancto, ut infundenti gratiam, per quam adoptamus, & assimilamur Deo. Unde ad Roman. 8. dicitur: *Acceptatis spiritum adoptionis, in quo clamamus Ab- ba patrem.*

12. Colligitur secundò, Patres veteris testa- menti in gratia & charitate existentes, verè fuisse filios Dei adoptivos, quamvis non fuerint in sta- tu filiorum.

Prima pars quae est contra Petavium in Theo- logicis dogmatibus de Trinit. lib. 8. sequitur ma- nifeste ex principijs supra statutis. Gratia enim habitualis (ut supra ostendimus) est forma quae filium Dei adoptivum constituit, seu quae filia- tionem Dei adoptivam fundat: At hæc fuit ejusdem speciei in justis veteris testamenti, ac in iustis novæ legis, cū nequeat specie multi- plicari, ut supra cap. 12. §. 1. demonstravimus: Ergo illi non minus verè fuerunt filii Dei adop- tivi, ac isti.

Confirmatur: Veteres Patres in charitate ex- istentes, verè fuerunt justificati, justificatione ejusdem rationis cum nostra: At justificatio ex Tri- dentino supra citato, est translatio ab eo statu in quo homo nascitur filius primi Adæ, in statum gratia & adoptionis filiorum: Ergo Patres anti- qui, per gratiam justificati, verè fuerunt filii Dei adop- tivi.

13. Secunda verò pars, nempè quod non fui- fint in statu filiorum, ex eo, constat quod Patres veteris testamenti ducebantur spiritu timoris, unde in sacris litteris appellantur servi, & spiritum servitutis habere, dicuntur, ut patet ad Galat. 4. & ad Rom. 8. & alibi sèpè; item illis non patet aditus ad hereditatem coelestem, sicut iustis no- va legi. Quare tres gradus filiationis adoptiva-